

Un studiu de relații literare interbalcanice, semnat de Jivan Milisavaș, se referă la *Colaborarea culturală dintre popoarele sud-slave în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și la începutul sec. al XX-lea*. (4, p. 53—96). Despre o astfel de colaborare între bulgari, sirbi, croați și sloveni se poate vorbi încă din perioada apariției ideilor și culturilor naționale, — adică cu peste o sută de ani în urmă. Începând cu Jovan Raici, care pentru întâia oară a exprimat ideea unității slavilor sudici (în lucrarea sa *Istoria diferitelor popoare slave, mai cu seamă bulgari, croați și sirbi*, 1794), autorul semnalează o seamă de contacte personale, atât între scriitori și gazetari (Svetozar Markovici, Liuben Karavelov, Hristo Botev ș.a.) cit și între diferite instituții de cultură. Ne interesează, de pildă, legăturile dintre *Matice Srpska* și Societatea literară a bulgarilor din Brăila. Autorul arată cum aceste relații interbalcanice sporesc tot mai mult spre finele secolului trecut și cu atât mai mult la începutul secolului nostru.

O problemă menită să suscite interes formează obiectul unui articol datorit lui E. Georgiev. E vorba de: *Umanismul și dezagregarea modernismului în literaturile slave meridionale, în sec. al XX-lea* (4, p. 15—30) în care, după ce definește conținutul noțiunii de modernism ca fenomen social și literar, autorul trece la analiza unor creații literare bulgare, croate și slovene, subliniind de fiecare dată elementele moderniste.

Foarte interesante sînt două însemnări în limba armeană comentate de A. Margos, care aduc lumini noi în legătură cu cel de-al doilea imperiu bulgar. (*Două izvoare armene din sec. al XIII-lea, privind unele evenimente istorice din timpul celui de-al doilea imperiu bulgar* (2—3, p. 295—300).

Un model de prezentare monografică a unei personalități complexe ne oferă G. Dinkov în articolul său despre *Ivan Șişmanov și studiul comparat al literaturii și civilizației popoarelor balcanice* (4, p. 31—52). Șişmanov a fost un remarcabil comparatist, ale cărui lucrări în domeniul istoriei literare, culturii și folklorului popoarelor din Peninsula Balcanică au intrat în patrimoniul științei bulgare ca o contribuție foarte importantă pentru cercetările ulterioare în aceste domenii.

O contribuție care ne interesează în mod deosebit publică N. Žečev, — și anume *Despre relațiile dintre Bogdan P. Hașdeu și savanții bulgari la sfîrșitul sec. al XIX-lea* (1, p. 139—145). Despre legăturile lui B. Petriceicu-Hașdeu cu Gheorghe Rakovski a scris și P. Kapitanov (*Годишник на българския библиографски Институт Елин Пелин* t. VI, 1959, p. 67—90), însoțind articolul de o bogată bibliografie a lucrărilor lui Hașdeu, în care e vorba, într-un fel sau altul, despre bulgari, — însă Žečev introduce în cercul relațiilor personale ale lui Hașdeu, alți savanți bulgari, Marin Drinov, L. Miletici, Agura și Ivan Șişmanov.

O scrisoare a lui Drinov către Hașdeu, din 1876, al cărui text se publică aici, precum și unele împrejurări de la sfîrșitul secolului trecut, atestă existența unor sentimente de amicitie între Hașdeu și cărturarii bulgari, amintiți mai sus.

Cum se oglindește parlamentarismul burghez balcanic în capodoperile scriitorilor Ion L. Caragiale, Branislav Nușić și Ștefan I. Kostov se intitulează un sugestiv studiu de literatură comparată, datorit lui M. Mladenov, (5, p. 107—128). Pornind de la faptul că acești scriitori au fost contemporani și că toți trei au scris foiletoane, povestiri și comedii, autorul analizează cu multă perspicacitate ideile și semnificația socială a personajelor din comedii: *Scrisoarea pierdută*, *Deputatul* și *Golemanov*. Aceste trei opere dramatice au izvorit din același climat social și politic, prin care au trecut popoarele din Balcani în a doua jumătate a secolului trecut.

Cercetătorii de literatură populară comparată vor găsi date prețioase în articolul semnat de M. Stajnova, și intitulat *Personajele Petru cel Hîtru și Nastratin Hogea în literatura bulgară* (4, p. 199—206). Autoarea face o scurtă biografie istorică a lui Nastratin Hogea, cunoscut protagonist în folclorul popoarelor balcanice, însă atestat și din punct de vedere istoric. El a trăit în sec. al XIII-lea și a murit în 1284, în Asia Mică. Anecdotele create din jurul lui Nastratin Hogea datează din sec. al XV-lea, iar în veacul următor ele au fost culese de un scriitor al vremii, poetul Lami (mort în 1531). Povestirile și anecdotele despre Nastratin au pătruns de la turci în literatura orală bulgară la o dată care nu poate fi stabilită, în orice caz la finele sec. al XVII-lea sau la începutul celui următor. Efectul imediat a fost apariția unui personaj similar, anume Petru cel Hîtru. Așa dar, creația populară bulgară s-a îmbogățit cu un personaj izvorit din contextul vieții populare și care prezintă o seamă de particularități distincte: șiretenie, istețime, ingeniozitate, înțelepciune, vitalitate ș. a.